

ВИМКНУЛИ СВІТЛО? ЛЮБІТЬ ОДНЕ ОДНОГО!

П'єса Володимира Сердюка.

Дві дії.

Десять яв.

Дійові особи:

Пасажири вечірнього автобуса:

- Бабуся (умовно)
- Дідусь (умовно)
- Жінка (умовно)
- Чоловік (умовно)
- Дівчина (умовно)
- Хлопець (умовно)
- Водій автобуса (умовно)

Місце дії: міський автобус маршруту № 21.

ДІЯ ПЕРША

ЯВА ПЕРША.

Вступ

Задник сцени тьмяно освітлений заревом, іноді блакитного, а іноді рожевого кольору. Зрідка лунають, приглушені відстанню, звуки вибухів від ракетних ударів. У середині автобуса умовно темно, хоча глядачам зрозуміло, хто з пасажирів є хто. На додаток, обличчя пасажирів освітлені їхніми мобільними телефонами, як то нині ведеться, а, інколи, хтось інший із пасажирів користується кишеньковим ліхтариком, чи запальничкою, щоби для себе уточнити, хто ж то наразі промовляє, як нині прийнято у мешканців знеструмлених міст під час ракетних обстрілів.

(Усі пасажири мовчать.)

З телефонів пасажирів лунає попередження про повітряну тривогу. Водій гальмує, вимикає світло фар, і відчиняє усі двері. Вмикається аварійне освітлення виходів та маршрутів до них.

(Виступає бабуся.)

БАБУСЯ: Пане водію, чому ми зупинилися?

ВОДІЙ: Оголошено повітряну тривогу.

БАБУСЯ: То й що?

ВОДІЙ: То ми й зупинилися, як того вимагає від мене інструкція.

БАБУСЯ: І ми отак стоятимемо, до якого часу?

ВОДІЙ: Аж до відміни повітряної тривоги, та коли знову увімкнуться вуличні ліхтарі.

БАБУСЯ: Це що, тролейбус?

ВОДІЙ: Ні. Це автобус з гібридним двигуном.

БАБУСЯ: А що це означає?

ВОДІЙ: Це означає, що двигун може працювати на електриці, або від газу, на різних режимах.

БАБУСЯ: Мене не хвилює ваш двигун, я просто перевіряю, чи я була не помилилася, і чи я дійсно перебуваю в автобусі маршруту номер двадцять один.

ВОДІЙ: Так, ви перебуваєте саме у ньому.

БАБУСЯ: То ви можете зрушити цей автобус?

ВОДІЙ: Ні. Не можу.

БАБУСЯ: Чому?

ВОДІЙ: Тому що наразі існує можливість російського ракетного удару по нашому місту.

БАБУСЯ: Тобто, ми отак сидітимемо, поки якась російська ракета не влучить у нас, повбивавши нас остаточно?

ВОДІЙ: Ні. Ви повинні полишити автобус. Двері відчинено.

БАБУСЯ: Я не маю наміру виходити назовні в темряву, тоді як ми перебуваємо, Бог зна де.

ВОДІЙ: Але ви повинні вийти.

БАБУСЯ: А чому ж ви не виходите?

ВОДІЙ: Я слідкую за своїм транспортним засобом.

БАБУСЯ: А я так само відповідально слідкую за своїми бебехами.

ВОДІЙ: Тоді залишайтеся сидіти. Я зроблю вигляд ніби не бачу вас, у випадку чого.

ЧОЛОВІК: Ви маєте здатність бачити у темряві?

ВОДІЙ: Ні, я не маю такої здатності, як і жоден із присутніх на борту.

(Водій кудись виходить і повертається з манекеном, одягнутим як водій. Саджає манекена у водійське крісло і мовчки сходить зі сцени.)

ЖІНКА: Я нещодавно хотіла купити продуктів, відстояла у черзі майже годину. І врешті дівчина на касі повідомила мене, що вони усе продають лише за готівку, тому що у місті відсутня електрика, зв'язок з банками перервано і касири не можуть приймати від покупців банківських карток. За усе потрібно розраховуватися виключно готівкою. Я змушена була полишити усе, що вибрала і вийти геть. Таке зі мною трапилося вперше. Вперше у житті.

ЧОЛОВІК: Трапляється й таке... В умовах війни може статися й гірше.

ЖІНКА: Усі були здивовані, що я прийшла до магазину без готівки. Було соромно, хоча й невідомо за що. І де би я дістала ту готівку, коли зв'язок з банками перервано через відсутність електрики? Я навіть не уявляю як вижити у цьому новому світі темряви.

БАБУСЯ: Це що, така стратегія?

ДІДУСЬ: Яка стратегія?

БАБУСЯ: Зачинити банки, залишити банківські автомати на вулицях без живлення, а нас усіх без готівки цими днями?

ДІДУСЬ: Та ж ні, ці проблеми не було заплановано, так мені здається. То все через російські бомбардування, які зруйнували багато пунктів живлення електрикою.

БАБУСЯ: І що нам тепер робити?

ДІДУСЬ: Трошки почекати. Думаю, ці труднощі є тимчасовими.

БАБУСЯ: Як і все інше у цьому житті...

ЧОЛОВІК: Треба навчитися виживати у світі з новими правилами.

ЖІНКА: Та щоб йому...

ЧОЛОВІК: Я теж сумніваюся, що виживу у цих умовах, якщо не вступлю до війська.

БАБУСЯ: Кажуть, ніби у деяких країнах є люди, які підтримують російську військову агресію проти України.

ЖІНКА: А як саме вони підтримують росію?

БАБУСЯ: Вони виправдовують право росіян атакувати Україну тому, що росія може мати якісь свої інтереси щодо України, або й свої права на Україну.

ЧОЛОВІК: Ті люди дурні.

ЖІНКА: Як це?

ЧОЛОВІК: То, так званий, протестний електорат.

ЖІНКА: Я вас чую, але я не розумію, як таке може бути?

(Пісня "Демократія означає Відповідальність".)

ЧОЛОВІК: Демократія якимось чином розслабила людей. Живучи у своїх країнах у мирі, вони політично можуть підтримувати все, що-завгодно, знаючи що їм особисто нічого за це не буде. Тому що вони живуть в умовах демократії, мають свободу слова та гарантовані громадянські права на всякі виступи.

ЖІНКА: Та ну!

ЧОЛОВІК: Запевняю вас.

ЖІНКА: Але ж як це?

ЧОЛОВІК: Уявіть, якби ми були левами і відстоювали би якісь із наших лев'ячих прав...

ЖІНКА: То й що?

ЧОЛОВІК: Тож у якійсь країні, де левів ніколи й не було, обов'язково виник би рух на захист лев'ячих прав. Агітатори та активісти б вигукували: "Навіть леви вже піднялися і діють активно! Люди, виходьте на вулиці! Підтримаймо левів!"

ЖІНКА: А як щодо черепах? Мені подобаються черепахи.

ЧОЛОВІК: Візьмімо черепах, якщо необхідно. Не здивуюся якщо такий рух вже існує, і члени того руху вчать своїх дітей любити черепах але ненавидіти рибалок, які лякають черепах своїми човнами, тоді як черепахам потрібен спокій.

БАБУСЯ: А хіба неможливо одночасно захищати черепах та любити рибалок, якимось збалансовуючи їхні інтереси?

ЧОЛОВІК: Ні. Бо учасники того руху вірять що захищають черепах недостатньо, хоча вже зголосилися докласти всіх зусиль. Отож, поступово, вони ще й починають ненавидіти рибалок, про чие життя вони знають так само мало, як і про життя черепах. Кожен рух на захист чийось прав базується на ненависті до чогось, що існує десь дуже далеко, і про що протестуючі часто поняття не мають.

ДІДУСЬ: Хоча, за радянської влади, коли у країні виникали проблеми із чимось, уряд видавав людям по шматку мила і по півтора кілограми круп на місяць. Кожному.

ЖІНКА: Жах.

ЧОЛОВІК: Ненавиджу «радянську владу».

БАБУСЯ: Чому ж ви її ненавидите? Усе ж, кожному тоді видавали, хоча б щось?

ЧОЛОВІК: А попрошу вас пригадати, скільки м'яса ви за совітів отримували на день?

БАБУСЯ: Я не пам'ятаю. Пам'ятаю лише, що у заводській їдальні чомусь частіше бували так звані «рибні дні», які поступово перетворилися на «рибні роки», як ми про те жартували. Бо усе тоді готувалося з риби, котлети рибні, пельмені рибні, пиріжки з рибою, борщ із рибою, чебуреки з рибою – і виключно з рибою.

ДІДУСЬ: Я пам'ятаю. Я знаю ті армійські норми: сто п'ятдесят грамів м'яса на день кожному солдатіві. Цивільним, ясно, доводилося те м'ясо самим роздобувати. Часто сиділи й без того.

БАБУСЯ: Бачите – видавали ж регулярно!

ЧОЛОВІК: Отже, на три прийоми їжі на день сто п'ятдесят грамів м'яса. З кістками і шкірою, правда ж?

ДІДУСЬ: Ми й тому були раді.

ЧОЛОВІК: Виходить, двадцять п'ять грамів на сніданок, сто грамів на обід і двадцять п'ять грамів на вечерю?

ДІДУСЬ: На вечерю завжди давали рибу. Завжди. Без варіантів.

ЖІНКА: Скільки?

ДІДУСЬ: Сімдесят п'ять грамів кожному.

ЧОЛОВІК: Загалом, сто п'ятдесят плюс сімдесят п'ять грамів невідбірного м'яса та риби, то двісті тридцять грамів. А знаєте скільки важить один пристойний шніцель у ресторанах Праги? На загал?

ДІДУСЬ: Поняття не маю.

ЧОЛОВІК: Чотириста грамів (?). Мінімум.

ДІДУСЬ: Не знаю, бо не бачив.

ЧОЛОВІК: Нам усім варто розвинути в собі здатність бачити вночі.

БАБУСЯ: Навіщо? Який у цьому зміст?

ЧОЛОВІК: О, пані, зміст у тому величезний. Хіба ви не чули, що в часи війни нічне бачення дарує його володареві дев'ять життів поспіль?

БАБУСЯ: Облиште!

ЧОЛОВІК: Правду вам говорю! Тоді як оче, перше життя, зараховується за пробне, навчальне. Типу бонус. Тоді як першим вашим життям вважатиметься те, яке настане після оцього першого, в якому ви розвинули в собі здатність нічного бачення.

БАБУСЯ: Це як коти?

ЧОЛОВІК: Я навіть не натякаю на таке. Ми ж люди, хіба ні?

БАБУСЯ: Не збиткуйтеся з мене. Я є шанована жінка, до вашого відома, щоб ви знали.

ЧОЛОВІК: Справді, молоді люди, прошу вас не сміятися з пані.

(Молодь сміється.)

ЧОЛОВІК: Звикнути до факту що світло вимикають нерегулярно та несподівано часто – то є просто неможливо.

ЖІНКА: Принаймні, є щось і добре у вирубуванні світлі двічі на день, і невідомо скільки разів уночі, по чотири години поспіль: під час панування цієї темряви люди не мають можливості дивитися телевізор.

БАБУСЯ: І що ж у цьому доброго?

ЖІНКА: Їм менше промиває мозок московська пропаганда.

БАБУСЯ: Одначе, ми повинні знати останні новини.

ЖІНКА: Які новини? Лише не оті ПСО з Москви, я сподіваюся?

БАБУСЯ: А я бажаю знати різні точки зору.

ЖІНКА: Навіщо?

БАБУСЯ: Щоби самій робити висновки.

ЖІНКА: Лише не під час війни, моя дорогесенька!

БАБУСЯ: Чого б то? Між нами, я вам ніяка не «дорогенька».

ЖІНКА: Тому що вони усі брешуть під час війни!

БАБУСЯ: Ота? Та я так і знала – наш уряд нам бреше. Я знала!

ЖІНКА: О, Боже...

ЧОЛОВІК: Путін – то виродок. Бомбардуючи електричні станції в Україні він провокує нас на сміх і злість одночасно. Та ще й полегшує нам життя. Тепер виходячи з хати нам не потрібно перевіряти чи вимкнуте світло. Тому що у наших житлах вже більше немає електрики!

БАБУСЯ: Навіщо ви вимовляєте його ім'я? Коли ви так говорите, це набуває політичного забарвлення!

ЧОЛОВІК: Тому що ім'я зла треба проголосити спочатку, і тільки після цього шукати йому покарання.

ХЛОПЕЦЬ: Або знищити його.

ЧОЛОВІК: Лише з дотриманням юридичної процедури. Ми ж із вами цивілізовані люди, правда?

ХЛОПЕЦЬ: Напруга зникла.

ЧОЛОВІК: Немає напруги – не буде й електричного струму.

ХЛОПЕЦЬ: Немає напруги – немає проблем.

ЧОЛОВІК: Більше того – звикши до обставин, коли повітряні атаки, бомбардування і знеструмлення відбуваються раптово – приймаєш це за данність і залишаєшся розслабленим.

ЧОЛОВІК: Спокійним?

ХЛОПЕЦЬ: Але не вдоволеним.

ЧОЛОВІК: О, ні! В жодному разі, ні!

(Обоє сміються.)

ДІДУСЬ: Темрява така, хоч півки проявляй.

ДІВЧИНА: Що ви маєте на увазі?

ДІДУСЬ: За давніх часів, коли хтось хотів мати фотознімка, тоді йому потрібна була суцільна темрява, із самим лише маленьким червоним ліхтариком. А якщо ні – краса зникала...

ХЛОПЕЦЬ: Ви так романтично описуєте процес проявлення негатива і перетворення його в позитив, неначе описуєте відвідини району червоних ліхтарів. Там в кінці теж усе хороше зникає.

ДІДУСЬ: Позитив залишається, як не крути. Історичні фото гарні, хоч з яких часів.

ЖІНКА: Але спершу треба пройти крізь весь негатив.

БАБУСЯ: Треба ще витримати і пережити отой весь негатив.

ЧОЛОВІК: Отже, нема світла – нема слави.

ДІДУСЬ: Що це означає?

ЧОЛОВІК: Епоха тривалих телефонних розмов закінчилася. Бац-бац, і її нема.

ЖІНКА: Чого нема?

ЧОЛОВІК: Телефонних розмов. Навіть заряджений телефон перетворюється на умовний шматок цегли, коли електрику відключено не лише у вашому районі, а й у всіх сусідніх.

ЖІНКА: Чому це немає телефонних розмов? Вони є.

ЧОЛОВІК: Є, але вже не такі тривалі – 4.5.0. – і все.

БАБУСЯ: Що таке 4.5.0.?

ЧОЛОВІК: Усе гаразд.

БАБУСЯ: Що «гаразд»?

ЖІНКА: То такий військовий сленг.

БАБУСЯ: Сленг?

ДІДУСЬ: Специфічна мова. Так вояки перемовляються між собою.

ЖІНКА: Отже, й нам потрібно їхню мову вивчити.

ДІДУСЬ: По свій вранішній інтернет я ходжу на бензозаправку. Далеко, як для мене - два з половиною кілометри.

БАБУСЯ: Не дуже то й находишся.

ДІВЧИНА: Там хоч зручно?

ЧОЛОВІК: Тлум.

ДІДУСЬ: Не начатишся навстоячки.

ЖІНКА: Хоча, там де тісно, там і тепло. Можна хоч погрітися.

БАБУСЯ: Та ходила я по інтернет на бензозаправку. Взяла там їхню каву за тридцять гривень, просто з ввічливості. Кава їхня - ніяка. Стала разом з натовпом біля вікна, де люди скупчилися, витягла свого телефона, зайшла на Facebook – а там усі позавчорашні записи, відкрила свій e-mail – а там, замість листів, суцільний spam. Я й пішла собі додому. Сумнівна вийшла якась послуга за тридцять гривень.

ЯВА ДРУГА.

Історія про жовту стрічку

ХЛОПЕЦЬ: Електрика – то все тепер.

ЧОЛОВІК: Як ти це знаєш?

ХЛОПЕЦЬ: Тепер без електрики ніхто не здатен навіть вистрілити зі спареного кулемета, встановленого на танку.

ЧОЛОВІК: Ти таке бачив?

ХЛОПЕЦЬ: Я таке пережив. Російський танкіст, вочевидь, мав проблеми з електричним акумулятором, коли я проходив повз його танк на нашій вулиці. Тоді один російський солдат наказав іншому: «Застрели цього хлопця.» «Навіщо?» - перепитав інший і тоді перший пояснив: «Кажуть, що ти можеш перерубати людину навпіл однією кулеметною чергою. Хочу перевірити це.» Почувши таке, я кинувся від них утікати. Утікаючи, я чув за спиною клац-клац і матюки: «Батарея сіла! Не стріляє.» Тоді інший вигукнув: «Зараз я доб'ю його зі свого АК». Я знову почув клац-клац і крик: «Він заїржавів, чи що? Мій АК не стріляє!» That moment I тієї миті я вже повернув за паркан і побіг від них, як той заєць.

ЖІНКА: Як заєць? Це як?

ХЛОПЕЦЬ: А так як зайці зазвичай бігають. Зигзагами.

ЧОЛОВІК: Тобі пощастило що ти ще живий. Чи ти розумієш це?

ХЛОПЕЦЬ: Я знаю. Ми тут біженці з-під Донецька.

ЖІНКА: Чудо врятувало тебе.

БАБУСЯ: І ретельна молитва.

ХЛОПЕЦЬ: Я знаю, але сподіваннями на чудо не виживеш.

ЖІНКА: Що ти маєш на увазі?

ХЛОПЕЦЬ: Коли ми очікували на поїзд для біженців до міста Дніпро, стояли на залізничній платформі вокзалу Краматорська, тоді російська ракета упала неподалік, убивши багатьох людей.

БАБУСЯ: Але тобі пощастило вижити!

ХЛОПЕЦЬ: Так. Мене лише легко поранило в голову. Уламок шрапнелі розірвав мені щоку і вибив зуби. Тепер у мене всі зуби штучні.

БАБУСЯ: І все-таки тобі пощастило.

ХЛОПЕЦЬ: Згоден. Але одна з моїх тіток, сестра моєї матері, загинула там, а її дочка, моя кузина, тепер сирота без обох ніг, живе у нас.

ЖІНКА: Ти ще замолодий, щоби бути пораненим.

ХЛОПЕЦЬ: Та їм усе одно. убивцям не цікавий наш вік.

ЧОЛОВІК: Коли служитимеш у війську, як підійде твоя черга, ти зможеш додавати жовту стрічку до своїх шевронів.

ХЛОПЕЦЬ: А що та жовта стрічка означає?

ЧОЛОВІК: Вона означає, що тебе було поранено.

ХЛОПЕЦЬ: А яку стрічку я маю вибороти щоби залишитися живим?

(ПАУЗА.)

ХЛОПЕЦЬ (*Продовжує.*): Та то я так жартую. Дякую що пояснили.

БАБУСЯ: А може вони просто так намагалися пожартувати з тобою?

ХЛОПЕЦЬ: Та ні, пані. Я мушу визнати що люблю фотографувати на свій телефон різні речі. І одного дня я помітив стару автоматичну зенітну гармату на моїй вулиці. І коли я підійшов ближче з наміром пройти повз неї, я задумав сфотографувати її. Але трапилося так, що я побачив як якийсь чоловік, що йшов попереду мене, вийняв свій мобільний телефон, вже підійшовши майже впритул до тієї гармати. Не було навіть зрозуміло, чи він справді хотів він зняти фото тієї гармати, чи просто мав відповісти на виклик по своєму телефону. Тієї хвилини російський солдат, який охороняв ту гармату, яка стояла між міських будівель, відкрив автоматичний вогонь по цьому чоловікові, простреливши кулями йому обидві ноги. Закривавлений чоловік упав, а я вирішив не фотографувати нічого в Донецьку ніколи більше. Той солдат наказав мені повернутися додому, і в його голосі не відчувалося і сліду від жарту.

ЖІНКА: Вони ніколи не жартують.

ЧОЛОВІК: Вони дурні та налякані.

БАБУСЯ: Чому б це вони мали бути наляканими?

ЧОЛОВІК: Тому що вони не знають, де вони, і що вони роблять тут, в Україні.

ЯВА ТРЕТЯ.

Історія про брутальність

ДІВЧИНА: Вони завжди так поводяться, я свідок. Коли роїські солдати окупували наше село, вони вбили одну жінку, яка була подругою моєї мами, лише через те що вона вийшла зі свого дому вдень. Вона відкрито йшла до криниці з відрами в обох руках, щоби набрати там води. Вона не являла жодної небезпеки для солдатів, та вони її вбили, вистріливши здаля, без будь-якого попередження. Вони залишили її мертве тіло лежати посеред дороги на наступних чотири дні. Коли моя мама підійшла до них, просячи про дозвіл поховати ту жінку, солдати не дозволили їй відтягти тіло своєї подруги до нашого двору. Вони розповіли, що застрілили її через її чорне вбрання. Вони пояснили, що чорне вбрання є ознакою загрози для російських солдатів. Коли моя мама почала вмовляти тих солдатів, вони взяли мене до свого військового сховку.

ЖІНКА: І що?..

ДІВЧИНА: Ті росіяни поводитися безжально зі мною.

БАБУСЯ: Не можна упереджено судити людей за їхньою національністю.

ДІВЧИНА: Я не суджу їх за їхньою національністю. They proudly informed me Вони самі гордо повідомили мені що вони є росіяни, коли я запитувала чому вони роблять мені боляче. Вони пишалися цим фактом.

ЖІНКА: Як же тебе звільнили?

ДІВЧИНА: Моя мама, знову і знову, приходила вмовляти їх.

БАБУСЯ: То вони її послухали?

ДІВЧИНА: Та не дуже. Але як вона прийшла ще, вони вирішили взяти її замість мене. Вони наказали моїй мамі принести їм дві пральні машини і чотири електричні чайники, якщо вона вже просить звільнити мене.

ХЛОПЕЦЬ: І знову мова про електрику...

ДІВЧИНА: Моя мама попросила наших сусідів, і ті принесли свої пральні машини та свої електричні чайники солдатам. Вона стояла перед ними на колінах, прохаючи відпустити мене після двох діб тортур. Лише один з них був згоден відпустити мене. Усі інші були проти, вимагаючи від нього пояснень. І той пояснив, що йому незручно через мій юний вік. Він сказав: «Вона набагато молодша за мою доньку.» Тоді інші солдати запропонували йому забрати мою маму замість мене. А той відповів, що моя мама нагадує йому його власну матір, і тому він соромиться торкатися її.

(Усі мовчать протягом деякого часу.)

ДІВЧИНА (Продовжує.): Він наказав своїм підлеглим солдатам піти та знайти декілька інших дівчат, називаючи нас "вже використані". І я пішла додому зі своєю мамою. Наші сусіди порадили нам не залишатися вдома навіть на ніч, а негайно йти кудись.

ЧОЛОВІК: Куди ж..?

ДІВЧИНА: Кудись подалі. Ми переночували у лісі, на снігу, and the next morning а наступного ранку ми пройшли ще п'ятнадцять кілометрів, ховаючись у кущах, ідучи до села, де моя мама колись народилася. Там люди її впізнали і сказали російським солдатам у тому селі, що ми місцеві. У тому селі, звідки родом моя мама, ми сиділи у підвалі під будинком її бабусі наступних два місяці. А тоді навесні українські солдати прийшли до села, і так село звільнили ЗСУ та ТРО. Там не було магазину у тому селі, ні електрики, ні газу, тож ми приїхали до Києва, щоб вижити. Один український поліцейський на своїй машині повертався додому в Київ, і підвіз нас. Тут, у місті, нормально, поки що. Люди тут привітні. Місто велике. А чим більше людей - тим більше можливостей що хтось із них має їжу, а деякі з гтх навіть готові поділитися своєю їжею з іншими.

(ПАУЗА.)

ЖІНКА: З цим нічого не поробиш. Ми мусимо вижити навіть у темряві. Росіяни своїми бомбардуваннями знищили половину усіх енергетичних систем України. Вони окупували декілька Українських атомних електричних станцій також.

(ПАУЗА.)

ЯВА ЧЕТВЕРТА.

Оповідання старого чоловіка

ДІДУСЬ: Ще поборемося. Просили ж уряд, роздай людям зброю. Не роздали. А результат міг би бути зовсім іншим.

ХЛОПЕЦЬ: Та ви ж, очевидно, вже застарі для війни.

ДІДУСЬ: Та да, ага. Чи я там не зможу водити військової вантажівки? А своєю ж керую ще. Або не зможу стріляти зі станкового кулемета? Так там лише натискати на гашетки – і все. Чим молоді кращі за мене?

ХЛОПЕЦЬ: У вас мабуть зір слабкий, я думаю...

ДІДУСЬ: Я виріс без телевізорів. У моїй молодості телевізорів не було. Після заходу Сонця ми одразу ж лягали спати. Мої очі в достатньо нормальному стані.

ХЛОПЕЦЬ: Шкода як вас там уб'ють. Ви ж повільно бігаєте.

ДІДУСЬ: Зате падаю швидко. Я служив п'ять років з АКМ. Спав з ним. А вони беруть на війну юнаків, які не знають, що таке «штуцер». Та й коли б мене убили в бою – отже живим би залишився молодший, і ще приніс би країні користі.

ХЛОПЕЦЬ: А ви зверталися до військових? Можливо б і взяли вас на якусь допоміжну спеціальність?

ДІДУСЬ: Звертався. Пішов до військового комісаріату – кажуть: «Ви застарі для війни. Зверніться до ТРО, може там вас візьмуть.» Пішов до штабу ТРО – «Ви застарі для війни, підіть до ЗСУ, може там вас візьмуть». Коло замкнулося. Пішов до кафе – дайте поїсти: «Ви застарі, щоб їсти», пішов до перукарні: «Ви застарі, щоби стригтися.» Кажу, продайте мені комп'ютера: «Ви застарі для комп'ютера». Зустрів одну жінку, кажу: «Хочу женитися» - вона мені: «Ви застарі для женіння.», «А як за гроші?» - кажу «Тоді можна подумати» - відповідає...

ХЛОПЕЦЬ: Та то ви так жартуєте! Щодо іншого – так собі жарти, слабенькі. Один навіть сексиський. А ось щодо комп'ютера, може вони й мають рацію..?

ДІДУСЬ: Тоді скажи, яка різниця між Python і Java? Яке середовище зручніше, Azure чи WordPress?

ХЛОПЕЦЬ: Та ну вас! Я ж не можу усього знати.

ДІДУСЬ: То може ти застарий для комп'ютера?

ХЛОПЕЦЬ: Ага... Оце вас не взяли до ЗСУ, через те що ви застарий - а мене не взяли, бо я замолодий.

ДІДУСЬ: Для війни ніхто не застарий, і ніхто не замолодий. Мій сусід їхав на велосипеді до своєї подруги, у якої в погребі залишалася картопля. Бо під російською окупацією, постачання харчів припинилося. Люди їли, що могли, що знаходили. А багато ти знайдеш узимку, коли немає світла, не працює водогін, зник газ у трубах і не їздять машини по вулицях, бо водіїв убивають? Він поїхав. Його застрелили росіяни. Теж стріляли здалеку, з тепла, сидячи у чужій хаті. Чи застарий він був для війни, щоб його вбили немов бичка мовчазного, прости Господи? Щоб його застрелили чужинці на вулиці його рідного міста, не запитавши й слова..?

ХЛОПЕЦЬ: Шкода мені таке чути...

ДІДУСЬ: Зрештою, з Чорнобильської атомної електростанції російських солдатів виперли аж за північний кордон України. Дочекаємося й ми.

ЖІНКА: Зате вони влаштували собі фортецю із Запорізької атомної електростанції, знищили багато підстанцій, трансформаторних пунктів, перервали високовольтні лінії електропередач і припинили постачання вугілля на ті теплові електричні станції, які його потребують.

ЧОЛОВІК: Російська армія не здатна перемогти Українське Військо, тому вона й розпочала цю війну саме проти цивільного населення, створюючи для людей нестерпні умови існування. Так росіяни робили вже й раніше, в Осетії, Абхазії, Чечні, Молдові, Сирії та Грузії, сподіваючись, що люди, зі страху полишаючи місця свого проживання, заллють Європу мільйонними потоками біженців.

ХЛОПЕЦЬ: Тут ось зима, а росіяни використовують холод і голод, у якості зброї проти цивільних людей, які змушені втікати від росіян подалі, уникаючи смерті.

ДІДУСЬ: О! Я знайшов радіо на своєму телефоні!

(Слухає.)

ГОЛОС ДИКТОРА РАДІО: «...ми зараз говоримо про те, що понад тридцять відсотків території України заміновано російськими мінами. Чи можете ви нам вказати терміни розмінування?..»

ДІДУСЬ *(Кричить.):* Дебіли!!!

(Вимикає радіо.)

ЖІНКА: Чого ж ви так ображаєте людей? Може вони хороші?

ДІДУСЬ: Та то у мене така вимова. Я хотів їм сказати: «А де ви були?»

ЧОЛОВІК: Коли?

ДІДУСЬ: Коли розмінювали Камбоджу.

ЖІНКА: А ви самі хоч там були?

ДІДУСЬ: Коли?.. 1975-го, чи 1979-го року?

БАБУСЯ: Кудись вас занесло.

ДІДУСЬ: Та так. Позаносило. Та й ще заносить...

ЖІНКА: То, Камбоджу вже розмінували?

ДІДУСЬ: Що ви! Навіть близько ще НЕ розмінували. У тому ж і біда, що – ні.

ДІВЧИНА: Відтоді, і до цього часу не розмінували?!

ДІДУСЬ: Так. І кінця тому процесові ще й не видно.

ХЛОПЕЦЬ: То з Україною відбуватиметься те ж саме..?

ЧОЛОВІК: Дуже вірогідно...

БАБУСЯ: Та не лякайте ви дітей на ніч!

ДІДУСЬ: Гаразд, не лякатиму.

(ПАУЗА.)

ЖІНКА (*Ні до кого конкретно не звертаючись.*): Зазвичай, як світло вмикається, я панікуючи, тремтячими пальцями гортаю УСІ месенджери, бо світло ж може згаснути щохвилини. І чого я, ото, панікую..? Ну, немає електрики...

ДІВЧИНА: Немає тепла в батареях центрального опалення...

БАБУСЯ: Немає газу на кухні, щоб зварити їжу...

ДІДУСЬ: Немає води, не те щоб помитися чи почистити зуби, а навіть немає можливості злити воду в унітазі після відвідин туалету...

ЧОЛОВІК: Коли зникає у трубах проточна вода, саме собою відпадає питання щодо приготування їжі – а вже тим більше, ми не маємо можливості навіть і помити свій посуд. Яка вже там свіжа їжа?..

ХЛОПЕЦЬ (*Декламує.*):
Немає нічого!
Нічого!
Ніч ого!
Ніч, о, go!
Ні, чого б то?
Нічого, протриваємо до весни!
Навесні помиємося у річці!

ЧОЛОВІК: І будемо, як «олені – небриті та неголені»...

ДІВЧИНА: Багато міст в Україні вже стоять пустою, розбиті російською артилерією та авіацією, полишені людьми. А ті люди, які ще залишаються там живими, поступово але невідворотно гинуть у своїх власних домівках під згубними рейдовими ударами росіян.

ДІДУСЬ: Ми переможемо агресорів. Усім, хто служив у СА, відома одна страшна таємниця сесе сере: "Без Українців савецка армія - то череда овець." Тому Москва й напала на Україну, щоб захопити собі в окупованих зонах, побільше та пошвидше, максимум українських людей, щоб змусити українців служити в російській армії. А потім вони би виконали і найбільшу мрію росіян – використовуючи інші народи у якості «гарматного м'яса», вони би знову пішли походом на Варшаву, Берлін, Париж та Лондон.

ЖІНКА: Це ж ніби не було Кремлем проголошено вголос?

ДІДУСЬ: Зате ці цілі були проголошені ще Російською імперією у ХІХ-му сторіччі: «завоювати Константинополь і підкорити всю Європу». Потім те ж саме бажання Кремля підтвердили у своїх виступах: Ленін, Троцький, Ворошилов і Жуков.

БАБУСЯ: Ну, то були царська і совєцька влада. Тепер же у них російська армія?

ДІДУСЬ: Традиції залишилися ті ж самі.

ЧОЛОВІК: «Традиції»?

ДІДУСЬ: Погані традиції – «разгільдяйство і расхлябанність» їхніх вояків відома усьому світові. Та й брак освічених кадрів теж дається взнаки поступово, і не дасть їм змоги перемогти Української армії.

ЖІНКА: Чим більше Москва намагається знищити український народ, тим більше посилюється український спротив російським окупантам в Україні.

ДІВЧИНА: Згодна. Ви ж чули той крилатий вислів: «Кожен другий вояк ЗСУ, в середньому має дві вищі освіти, а кожен другий солдат російської армії має в середньому дві судимості»? Яюсь так.

ЖІНКА: «Україна понад усе» - це гасло живе в душі кожного Українця. Звичайно, москвити це гасло ненавидять, бо вони бажують знищити Україну, яка є нині символом боротьби за волю для усіх, більш ніж ста, поневолених народів так званої РФ.

БАБУСЯ: Вони теж мають доступ до інтернету. Вони самі можуть перевірити усе, що ви отут говорите. Хіба ж вони цього не розуміють?

ЖІНКА: Google і Wiki не замінять людині вищої освіти. Інтернет і вища освіта – неспівставні. В інтернеті покажуть вам факти. Звичайно. І вам здаватиметься, ніби то і є саме знання. Але з них ви не дізнаєтесь про красу зв'язків між подіями, про примхи Долі та Таємниці Історії, яку творять ті факти, поєднані, часом не логічними, по-людськи, зв'язками. Інтернет не привчає думати. Тоді як вища освіта надає вам навички самостійного пошуку знань. Людина з вищою освітою не очікує, поки з телевізора їй повідомлять, як саме трактувати ті, або інші факти – людина з вищою освітою самостійно знайде нові джерела знань, відкриє там нові для себе факти, і самостійно їх проінтерпретує.

ЧОЛОВІК (До Дівчини та Хлопця.): Молоді люди, готуйтеся здобувати вищу освіту.

ДІВЧИНА: Та знаємо ми...

ХЛОПЕЦЬ: Та знаєм...

ЖІНКА: Раніше у світі вважалося, що людям за постіндустріальної епохи знадобиться лише загальна середня освіта.

ДІВЧИНА: Як це «загальна»?

ЖІНКА: Тобто, для всіх. Усі повинні будуть мати середню освіту.

ХЛОПЕЦЬ: А раніше, це коли?

ЖІНКА: У двадцятому сторіччі.

ХЛОПЕЦЬ: Ой, та коли це було!

ДІВЧИНА: Та це ще було за динозаврів!

ЖІНКА: Отож. А новітня концепція розвинутого суспільства, для стабільного розвитку, передбачає необхідність всезагальної вищої освіти.

ДІДУСЬ: Це коли світ ще доживе до того розвинутого суспільства. А може знову знайдеться якийсь хворий на голову керівник якоїсь держави, як от тепер, і загоне світ у ядерну зиму...

БАБУСЯ: Найгірше ще очікує на нас попереду. Чи ви не чули, що ті росіяни розпочнуть на нас стріляти балістичними ракетами?

ЧОЛОВІК: Вони ними по нас стріляють із самого початку цієї війни.

БАБУСЯ: Ні, то якісь особливі ракети з боеголовками, що розділяються. Вони так швидко крутяться, ті боеголовки, мов дзиги, що їх ніхто й не бачить. Ви бачили як дзига крутиться? Вона ж просто розчиняється у повітрі! Як ти її зіб'єш, якщо ти її не бачиш?

ЧОЛОВІК: Радари їх бачать.

БАБУСЯ: Ні! Радари помічають тіло ракети, тоді як боеголовки розлітаються в усі боки, крутячись так швидко що стають невидимими!

ЧОЛОВІК: Хто вам наговорив оцих дурниць?

ДІДУСЬ: Попрошу вас стримуватися, юначе.

ЧОЛОВІК: Перепрошую. Обіцяю стримуватися.

БАБУСЯ: Неважливо хто мені це розповів. Найгірші часи ще очікують нас попереду.

ДІДУСЬ: З усією повагою, пані. Не кажіть такого. Ми збивали ті балістичні ракети коли я служив, свого часу.

БАБУСЯ: Та ж ви очевидно служили у радянській армії?

ДІДУСЬ: То й що?

БАБУСЯ: Те що збивати ви тоді могли лише американські ракети. А ті ракети, про які говорю я, є російські, новосконструйовані спеціально щоби знищити Україну!

ДІДУСЬ: Та ні, пані, з усією повагою – ми збивали саме російські ракети.

БАБУСЯ: Не робіть мене дурною! Навіщо радянській армії збивати радянські ракети?

ДІДУСЬ: Щоби вчитися. Вони запускали ті вундервафлі з Білого моря, а ми їх збивали над Охотських морем.

БАБУСЯ: Я вам не вірю.

ДІДУСЬ: Чи ви хотіли би щоб ми збивали їх над Новосибірськом?

БАБУСЯ: Ні.

ДІДУСЬ: Над Іркутськом?

БАБУСЯ: Ні.

ДІДУСЬ: Над Магаданом?

БАБУСЯ: Ні! Там люди живуть. Не можна калічити цивільних людей.

ДІВЧИНА: А ви хіба не чули про росіян, які приходять з-за кордону вбивати тут українських цивільних людей?

БАБУСЯ: Ми розмовляємо про минуле і про росіян, ще одягнутих в овечі шкури.

ДІДУСЬ: Отож. Тоді Охотське море, скоріше пустинне, підходить для цієї мети.

ЖІНКА: Тим не менш, росіяни підступні Вони йдуть на все аби повбивати нас.

ДІДУСЬ: А ви жили колись на Росії?

ЖІНКА: Ніколи.

ДІДУСЬ: А ви колись працювали з росіянами?

ЖІНКА: Ні.

ДІДУСЬ: Росіяни загалом не такі вже й витончені люди. Повірте мені. Там панує простота.

ЧОЛОВІК: «Простота – хуже воровства» - як примовляють самі росіяни. Вони самі вважають себе дуже хитрими – хитрішими за інші народи.

БАБУСЯ: Тож ви плануєте надурити їх.

ДІДУСЬ: Перемогти.

БАБУСЯ: З того боку теж стоять такі герої, як і ви!

ЧОЛОВІК: Напасти на чужу країну – який то, в сраці, героїзм..?

ХЛОПЕЦЬ: ...А знаєте, чому Путін засекретив, закрит доступ до архівів Росії знову, на наступні сорок років? Тому що з архівів дослідники можуть дізнатися, що то не росіяни перемогли фашизм 1945 року, а сам фашизм перемаг росіян і заволодів ними.

БАБУСЯ: Темрява володіє світом.

ДІДУСЬ: Забобони володіють світом.

БАБУСЯ: Темрява!

ХЛОПЕЦЬ: Бачив на якомусь ресторані оголошення: "Працюємо у темряві". Пропоную додати мос: "За відсутності електрики, з клієнтами працюємо навпомацки!"

БАБУСЯ: Як так можна казати!

ДІДУСЬ: Що?

БАБУСЯ: Те, що він каже! Хіба можна таке пропонувати клієнтам?!

ЧОЛОВІК: Та то ж не він каже. Хлопець лише цитує чуже оголошення.

БАБУСЯ: Я не до вас звертаюся!

ДІДУСЬ: Думаю, можна. Якщо за гроші.

БАБУСЯ: Та ви змовилися! Як незносно жити у цьому чоловічому світі!

ЧОЛОВІК: А декому в ньому подобається...

БАБУСЯ: Тут таке коїться – люди гинуть, міста руйнуються, а вам аби жартувати!

ЖІНКА: І правда, хлопці, я проявлю жіночу солідарність – припиняйте. Не на часі зараз жартувати.

ХЛОПЕЦЬ: «Світ не такий жорсткий як здається». Британська соціальна реклама.

ЖІНКА: І ти туди ж?!!

ХЛОПЕЦЬ: Демонструю чоловічу солідарність.

ЖІНКА: Ну то й розмовляйте між собою!

ДІЯ ДРУГА.

ЯВА П'ЯТА.

Чоловіча розмова

ЧОЛОВІК: Ну що ж, юначе, порозмовляємо. Правда полягає в тому, що ніхто не може заперечити, що російська армія знищує українську цивільну критичну інфраструктуру. Вона захопила та змілітаризувала наші атомні електростанції, і тепер загрожує усьому світові ядерним забрудненням, знищує школи, лікарні, викрадає або знищує продовольчі запаси України, провокуючи голод, піддає тортурам українців, викрадає і силоміць депортує українських дітей та дорослих до Росії, знищує українську мову, культуру та освіту на окупованих росіянами територіях. Хочеш порозмовляти про минуле?

ХЛОПЕЦЬ: Ні, я не хочу говорити про минуле. Я хочу говорити про майбутнє. Якщо вже події розгортаються таким чином, я повинен мати можливість бачити їх.

ЧОЛОВІК: Про твоє майбутнє?

ХЛОПЕЦЬ: Так, про моє майбутнє. Аде то виходить про ваше минуле. Можна запитати?

ЧОЛОВІК: Запитуй.

ХЛОПЕЦЬ: Чи були ви одружені?

ЧОЛОВІК: Був.

ХЛОПЕЦЬ: А як знайти жінку?

ЧОЛОВІК: Ніяк.

ХЛОПЕЦЬ: Тобто?.. Якимось чином чоловіки знаходять собі жінок?

ЧОЛОВІК: Ні.

ХЛОПЕЦЬ: Ні?!

ЧОЛОВІК: Чоловіки не знаходять собі жінок.

ХЛОПЕЦЬ: А як же це тоді відбувається?

ЧОЛОВІК: Жінки знаходяться самі.

ХЛОПЕЦЬ: І відходять теж самі?

ЧОЛОВІК: Так. Принаймні, моя так і відійшла.

ХЛОПЕЦЬ: Але чому так відбувається?

ЧОЛОВІК: Бо «Шлюби укладаються на Небесах». Чув?

ХЛОПЕЦЬ: Чув. Хоча думав то такий собі гарний вислів, щоб дурити дівчатам голови.

ЧОЛОВІК: І я теж так думав раніше...

ХЛОПЕЦЬ: Ну нічого собі! А коли треба одружуватися?

ЧОЛОВІК: Як припре.

ХЛОПЕЦЬ: Тобто, як стриматися не можеш?

ЧОЛОВІК: Ні. Коли відчуєш, що самому тобі вже не добре.

ХЛОПЕЦЬ: Ну, мені таке не загрожує.

ЧОЛОВІК: Усі ми так думаємо. Та все ж, одружуємося.

ХЛОПЕЦЬ: Це у якому віці приходиться таке відчуття?

ЧОЛОВІК: Я вперше одружився у сорок два.

ХЛОПЕЦЬ: О, клас!

ЧОЛОВІК: А що такого?

ХЛОПЕЦЬ: Гарний вік. Коли вже нема чого втрачати?

ЧОЛОВІК: Втрачати вже дійсно не було чого: курити кинув, пити кинув, працював у міністерстві, подумав: для кого усе оце?

ХЛОПЕЦЬ: І одружилися!

ЧОЛОВІК: І одружився.

ХЛОПЕЦЬ: Ну, мені таке ще довго не загрозуватиме.

ЧОЛОВІК: А мій товариш одружився перед військом.

ХЛОПЕЦЬ: І нічо?

ЧОЛОВІК: Нічого. Коли народилася третя дитина, його списали з війська.

ХЛОПЕЦЬ: Чому..?

ЧОЛОВІК: Бо виховувати і утримувати трьох дітей важче ніж воювати.

ХЛОПЕЦЬ: А батьківщина завжди скеровує нас туди, де важче..?

ЧОЛОВІК: Зі мною так було завжди.

ХЛОПЕЦЬ: Але ж ви вижили!

ЧОЛОВІК: Я вижив – а моя дружина, ні.

ХЛОПЕЦЬ: Вибачте, я не туди заліз...

ЧОЛОВІК: Та, запитуй - тобі ж треба знати. Я теж замолоду запитував старших, оце я п'ю мов скотина, а коли ж я припиню пиятики? І старі відповіли: як вип'єш свою цистерну. А який же обсяг тієї цистерни? - перепитав я. А от цистерна у кожного своя. Пий, поки п'ється - гуляй, поки гуляється...

ХЛОПЕЦЬ: Ясно... Треба спершу подорослішати.

ЧОЛОВІК: А ти як вважаєш, ти подорослішав під час цієї війни?

ХЛОПЕЦЬ: Та змінився трохи.

ЧОЛОВІК: Як це помічаєш?

ХЛОПЕЦЬ: Я вже віднедавна по газонах не бігаю, ходжу лише тротуаром.

ЧОЛОВІК: Свідомим став, виріс.

ХЛОПЕЦЬ: Та ні. просто там завжди можуть бути замасковані російські міни.

ЧОЛОВІК: Вторгнення російських військ в Україну призвело до блекаутів у наших містах.

ХЛОПЕЦЬ: Так, світла у багатьох місцях у мережі немає...

ЧОЛОВІК: А як же ви оце постійно щось пишете у своїх телефонах?

ХЛОПЕЦЬ: Та з горем пополам. Пишеш, і ніколи не знаєш, чи потрапить твій матеріал у мережу, чи зникне десь, як світло блимне.

ЧОЛОВІК: То не пишійть собі?

ХЛОПЕЦЬ: Та хто ж тепер пише?

ЧОЛОВІК: А що ж ви ото там виставляєте?

ХЛОПЕЦЬ: Фотки та відео, переважно.

ЧОЛОВІК: А ми ще пишемо. Може б краще вже й не писали..? Один з моїх знайомих, що став на бік агресора, одним із останніх інформаційних каналів писав мені: «Навіщо ж ви мене забанили? Ми ж товаришували. Так, я виступаю проти існування держави Україна, але ж це лише політика, а дружба – то інше...». Жах. Персона бажає загибелі моїй державі, тобто й загибелі моєму народові та мені особисто, і ще й ображається, коли я не хочу його такого знати!

ХЛОПЕЦЬ: Дивні у вас якісь знайомі.

ЧОЛОВІК: Така вона, колишня радянська інтелігенція...

ХЛОПЕЦЬ: Може краще вже дружити з шоферами?

ЧОЛОВІК: Згоден. Але наш шофер спить.

ХЛОПЕЦЬ: То проголосить мені щось приємне. Розумне.

ЧОЛОВІК: На яку тему,

ХЛОПЕЦЬ: Про наших ворогів. Я їх сташенно не люблю.

ЧОЛОВІК: Рашизм, завжди підтримуваний московськими урядами, а в останні десятиріччя виплеканий путінськими прибічниками та взятий за ідеологічну основу у зовнішній та внутрішній політиці росії – то якийсь антигуманний виверт мозку, якесть буквально збочене бачення світу.

ХЛОПЕЦЬ: О! Аж на душі легше стало: картина світу прояснилася.

ЧОЛОВІК: Масш іще запитання?

ХЛОПЕЦЬ: А що головне у шлюбі?

ЧОЛОВІК: Не втрачати часу.

ХЛОПЕЦЬ: Бо він тече?

ЧОЛОВІК: Ні...

ХЛОПЕЦЬ: А що ж не так із часом?

ЧОЛОВІК: Він утікає.

ХЛОПЕЦЬ: Протікає..?

ЧОЛОВІК: Занадто швидко плине.

ХЛОПЕЦЬ: І що трапляється потім?

ЧОЛОВІК: Потім ти жалкуєш.

ХЛОПЕЦЬ: Ну, от пожалкував, і що..?

ЧОЛОВІК: А виправити нічого вже неможливо.

ХЛОПЕЦЬ: Чому?

ЧОЛОВІК: Бо тоді вже нічого тобі не досягти, не відмінити, не наздогнати...

ХЛОПЕЦЬ: Безвихідь якась виходить.

ЧОЛОВІК: Та ні. До життя просто не можна ставитися серйозно.

ХЛОПЕЦЬ: Чому?

ЧОЛОВІК: Бо ніхто не знає навіщо він сюди приходив...

ХЛОПЕЦЬ: А ви маєте зброю?

ЧОЛОВІК: Яку?

ХЛОПЕЦЬ: Ну, свою – у вашому розпорядженні.

ЧОЛОВІК: Ні. А ти хіба маєш?

ХЛОПЕЦЬ: Маю. Ось.

(Хлопець показує свого пістолета.)

ЧОЛОВІК: О Боже! І ти носиш із собою оце одоробло?

ХЛОПЕЦЬ: А що?

ЧОЛОВІК: Це ж «ТТ», музейна річ. Він підведе тебе, саме тоді, коли буде тобі дуже потрібен!

ХЛОПЕЦЬ: І що робити?

ЧОЛОВІК: По-перше, почистити і змастити рушничною олією. Дай-но, погляну.

(Чоловік бере пістолет а до своїх рук. Виймає магазин з набоями, відтягує затвор і заглядає до патронника.)

ЧОЛОВІК *(Продовжує.):* Заіржавів трохи, бачиш? Краще й не намагайся знього стріляти, поки не почистиш його та не змастиш злегка рушничною олією. Скільки набоїв маєш?

ХЛОПЕЦЬ: П'ять.

ЧОЛОВІК: Достатньо для самооборони, але недостатньо для атаки на ворога.

ХЛОПЕЦЬ: Потраплю у зону боїв – отам я наберу собі зброї!

ЧОЛОВІК: Нічого не змінюється.

ХЛОПЕЦЬ: Це ви про що?

ЧОЛОВІК: Хлопці зростають, знаходять стару зброю і готові воювати проти ворогів.

ХЛОПЕЦЬ: А ви були таким же як і я?

ЧОЛОВІК: Звичайно. Коли я був малим, я мав свого «Кольта».

ХЛОПЕЦЬ: Як у ковбоїв? Реасетакер?

ЧОЛОВІК: Та ні. Офіцерський «Кольт» для моряків, з часів Другої світової війни.

ХЛОПЕЦЬ: Американський пістолет тут, в Україні?

ЧОЛОВІК: Ага. Можеш собі уявити? Хтось його сюди привіз, а хтось інший ретельно за ним доглядав.

ХЛОПЕЦЬ: То що, цей старий «ТТ» не добрий для мене?

ЧОЛОВІК: Вибач, повторюся, але знову скажу тобі: не звинувачуй свою зброю, замість того, потрібно чистити її, раз за разом. Тримай її напоготові. Але ніколи не виймай її, якщо ти ще не готовий стріляти в людину.

ХЛОПЕЦЬ: А що мені робити, як у ворогів виявиться сучасніша зброя?

ЧОЛОВІК: А це не має значення. Будь-хто може вбити будь-кого будь-чим, навіть словом.

ЖІНКА: Що? Зброя? Викиньте її негайно!

ХЛОПЕЦЬ: О, ні, шановна пані. Україні потрібно більше зброї щоб захистити себе, і навіть ще більше зброї, щоб захистити Європу від навали російських племен.

(ХЛОПЕЦЬ співає.)

Ukraine needs Guns
Ukraine needs More Guns
Ukraine needs Much More Guns
To overcome Russian Military Aggression

Pardone, Madame,
I need my Gun!
I must to save Europe!
...Europa Libera!

ЯВА ШОСТА.

Пісня втрат

ЖІНКА: Двері, до яких ми увійшли не постукавши, можуть вести до Коридору Безповоротності.

ДІВЧИНА: За законами саспенса, очікування не закінчиться буквально отим, чого ми очікуємо. Життя, не художній твір - воно вигадливіше. Тому все закінчиться зовсім не так.

(Рен.)

ДІВЧИНА: Якісь уривки речень, якісь уривки слів...

ДІДУСЬ: Ви підете на вечір..?

БАБУСЯ: На зустріч до послів?

ХЛОПЕЦЬ: Там будуть генератори!

ЧОЛОВІК: Електрики..?

ЖІНКА: Ідей!

БАБУСЯ: Як доживем до вечора...

ХЛОПЕЦЬ і ДІВЧИНА (*Разом.*): На-ста-не-день!!!

(*Удвох творять зірку. Фіксують момент, як для фото.*)

(ПАУЗА.)

ЖІНКА: А дітям – аби погратися...

ДІВЧИНА: Якесь усе воно у нас тут статичне...

ЖІНКА: Театр - мистецтво консервативне - і нічого з тим не поробиш.

ДІВЧИНА: А без інтернету навіть класно. Я дві доби у Фейсбуці бачу лише десять одних і тих самих повідомлень, які чомусь міцно стоять непорушно. Що ж, маю тепер можливість обмізкувати кожну їхню літеру.

ХЛОПЕЦЬ: Та ти що!

ДІВЧИНА: Що?

ХЛОПЕЦЬ (*Співає реп.*): Тоді!..

Ми забудемо!!!
Що робити
Без інтернету!
Ми також забудемо!!!
Що робити!
Без телевізорів!??

ЧОЛОВІК: Не цитуйте росіян.

ЖІНКА: Не розповідайте нам.

ЧОЛОВІК: Про їхні успіхи чи біди.

ЖІНКА: Не співчуйте їм.

ЧОЛОВІК: Бо кожен росіянин, свідомо чи несвідомо, несе в собі вірус раша-імперськості та раша-зверхності.

ЖІНКА: І поширює його кожен росіянин також, свідомо або не свідомо.

ЧОЛОВІК: Росія має відсидіти своє у світовому карантині санкцій, з денацифікацією і примусовим звільненням усіх загарбаних нею територій.

ЖІНКА: А я постійно сиджу в інтернеті. Чого я там шукаю..?

ДІДУСЬ: Останній інтернет був учора зранку.

ЖІНКА: Не переймайтеся, Київ стоїть!

БАБУСЯ: Фак пуцін.

ДІДУСЬ: Перепрошую..?

БАБУСЯ: Запакуйте пуціна до скрині.

(Входить Водій. Виносить зі сцени свого манекена, повертається, сідає у водійське крісло.)

ДІВЧИНА: Бачите цю дівчину
Бачите ніч
Ось що і є щастям
Ну, майже

БАБУСЯ: Якби лише не оці нинішні проблеми з транспортною системою.

ВОДІЙ: Ви не придбали квитка. Усі проблеми транспортної системи починаються з цього.

БАБУСЯ: А можна я розрахоюся банківською карткою?

ВОДІЙ: Ні.

БАБУСЯ: Чому?

ВОДІЙ: Бо відсутня електрика.

БАБУСЯ: І..?

ВОДІЙ: Касовий апарат не працює.

БАБУСЯ: А що працює?

ВОДІЙ: Готівка, як завжди.

БАБУСЯ: Але я не маю готівки!

ВОДІЙ: А я не маю права приймати у вас готівки. Продовжуйте, пані, прошу, продовжуйте...

БАБУСЯ: Тоді можна я поїду безкоштовно?

ВОДІЙ: Чому?

БАБУСЯ: Тому що я – біженка від війни. У Польщі українські біженці їздять вільно.

ВОДІЙ: Наразі ви в Україні.

БАБУСЯ: Але я лише повернулася з Польщі.

ВОДІЙ: Тоді ви мусите придбати квитка.

БАБУСЯ: Де? Дайте мені квиток. Я хочу його придбати!

ВОДІЙ: Не тут. У спеціально відведених місцях.

БАБУСЯ: Та я перебувала у таких спеціально відведених місцях, що вам і не снилося!

ВОДІЙ: Гаразд, пані. Я, особисто, не збираюся розповідати вам свою історію. Наш автобус стоїть. Квиток вам буде потрібен на час поїздки.

БАБУСЯ: Отож, навіть і не думайте звинувачувати мене!

ВОДІЙ: Гаразд, я спатиму.

БАБУСЯ: Досить вже.

(Водій виходить. Повертається з манекеном, саджає манекена у водійське крісло і знову виходить зі сцени.)

ДІВЧИНА: Це якийсь абсурд, сидіти тут і очікувати поки російська десятиметрова ракета, вагою у декілька тонн, упаде десь поблизу.

ХЛОПЕЦЬ: А що не абсурд?

ДІВЧИНА: Танцювати!

ХЛОПЕЦЬ: Вуду буду?

ДІВЧИНА: Бугі-вугі!

(Обоє танцюють, як уміють.)

Можеш не писати - не пиши,
Можеш не казати - не кажи,
Можеш не кохати - не кохай,
Можеш не втікати - не втікай.
Можеш не втікати – не втикай!

БАБУСЯ: І попрошу без оцих ваших жартів про Президента!

ХЛОПЕЦЬ: Яких жартів? Я не просікаю?

БАБУСЯ: Про «Боневтіка»!

ДІВЧИНА: Ох, як тут у них усе запусчено...

(Дівчина і Хлопець сміються.)

ЖІНКА (До Чоловіка): Не знаю, чому я так вільно спілкуюся з вами на майже інтимні теми. Взагалі-то, я не така.

ЧОЛОВІК: Синдром незнайомого пасажира.

ЖІНКА: Про що це?

ЧОЛОВІК: Про те, що ми всі «не такі». Ви входите до купе, і як поїзд рушає – ви легко розповідаєте незнайомцеві таке, що й своїй подрузі ніколи б не розповіли.

ЖІНКА: Точно! А вам звідкіля те відомо?

ЧОЛОВІК: Я теж сиджу в тому купе.

ЖІНКА: Переді мною?

ЧОЛОВІК: Поруч.

ЖІНКА: І чому це відбувається..?

ЧОЛОВІК: Бо співпадіння ваших емоцій з емоціями незнайомця не є випадковим.

ЖІНКА: Звичайно! Хтось підвів нас одне до одного.

ЧОЛОВІК: Не розходьмося?

ЖІНКА: Ну чому те світло зникло? Ну чому немає стабільності?!

ЧОЛОВІК: Як ви можете мріяти про надійність чи стабільність, коли все ваше існує лише у протуберанці пари?

ЖІНКА: Що ви маєте на увазі?

ЧОЛОВІК: Кажуть, ніби увесь Всесвіт, то лише умовна плівка, якаще й постійно, і Бог зна як швидко, розширяється.

ЖІНКА: І ви стверджуєте, ніби весь Всесвіт виглядає саме отак?

ЧОЛОВІК: Вони стверджують. Весь Всесвіт.

ЖІНКА: Блекаут, то не лише відсутність електричного світла. Блекаут, то також і відсутність тепла, відсутність води для пиття та миття, відсутність зв'язку з іншими людьми у інших містах. Ні. Всесвіт не розширюється. Як я бачу – він лише постійно звужується.

ЧОЛОВІК: Блекаут, то також неможливість дивитися телебачення чи слухати радіо. Люди опиняються відрізаними від доступу до новин та розваг.

ЖІНКА: Блекаут також означає неможливість приготувати собі їжу, перебуваючи у власному домі, чи навіть запарити собі кави, щонайменше!

БАБУСЯ: Блекаут означає що ваш холодильник припиняє холодити, з нього починає текти, і ваші продукти всередині холодильника починають гнити, і вже не їстівні.

ДІДУСЬ: Коли Сонце сяде, ви у своїй квартирі, можете замерзнути до смерті та не дожити до наступного сходу Сонця, тому що ваш будинок з бетону перетвориться на царство холоду.

ЧОЛОВІК: Незалежно від того, де ви живете, ви раптово можете опинитися в умовах арктичного клімату.

ЖІНКА: Ви навіть не можете викликати таксі, щоб виїхати і врятуватися, бо телефони не працюють ні в кого.

ХЛОПЕЦЬ: А куди б ви могли утекти? Війна буває скрізь на Україні, тому що російські війська вторглися глибоко всередину країни, з Півночі, з Півдня, і зі Сходу.

ДІВЧИНА: Єдина можливість утекти від війни, то пішки піти до найближчої станції, автобусної чи залізничної, які знаходяться відносно далеко і вже заповнені натовпами інших біженців, переважно жінок та дітей.

ХЛОПЕЦЬ: Ви маєте й іншу можливість свідомого вибору – воювати проти російської збройної агресії.

БАБУСЯ: Між нами, якщо ви біженці, то на кого ви полишаєте вашу країну..?

ДІДУСЬ: Ви полишаєте її російським загарбникам, які окупувають вашу країну без бою..?

УСІ ХОРОМ: ТА НІЗАЩО!

ХЛОПЕЦЬ: Українці продовжуватимуть боротьбу проти своїх ворогів аж до повного звільнення усієї суверенної території України!

ДІВЧИНА: Савецкій папа в Ватикані -
Савецка бабушка в Маскве
Навіщо мама мила Раму?..
Як ви "не бачите"..?
Ваще?!

ДІДУСЬ: ...Українські загород загони
За городом!
Били масквалів!

ХЛОПЕЦЬ: ...Заощадите на лампах!
Заоща...
Ди!
Те(К)!

ДІДУСЬ: Росіяни поведуться мов орда номадів, тобто народів без власної території. Вони не мають пієтету до поняття "Наша Земля", "Наша Країна", тому й лізуть весь час на чужі території, як ось тепер на Україну, знищуючи Українську Державу, мову, історію, культуру. Бо свого вони не мають. Тому й чужого не цінують.

ДІВЧИНА: Занадто потужне визначення з ухилом в Український Націоналізм.

ДІДУСЬ: Занадто антиросійське твердження, ви вважаєте? А хіба не є екстреміським, крайнім у своїй небезпеці твердження лідера росіян, ніби "росія не має своїх меж. Там, де лунає російська мова - там і росія!"

ДІВЧИНА: Ну, знаєте...

ХЛОПЕЦЬ: Що? Робитимемо вигляд, ніби пущін цього не говорив?

ДІВЧИНА: Ну, пущін - то ж не росія...

ХЛОПЕЦЬ: То чому ж тоді саме росія намагається знищити Україну? Чому завойовувати Україну не пішов особисто пуцін в.в., а з радістю посунув саме російський народ?

БАБУСЯ: Бажання кожного формуються у дії, націлені на досягнення своєї мрії.

ХЛОПЕЦЬ: Російською мрією, виходить - є знищення Українського Народу. Без напівтонів і обертонів. Вони й убивають Українців.

ЧОЛОВІК: Тут дехто, каже, що якби Мас ква діяла економічними та культурними методами, то колонізація України їй би вдалася. Виходить, "харошіє русскіє" все одно виступають разом з «плахімі русскімі» в одному керунку. Вони не можуть уявити Україну вільною від російської колонізації.

(ПАУЗА.)

ЧОЛОВІК (*Продовжує.*): Хоча це ми теж вже проходили. Рассея завжди діє, мов злостива дурепа, тому від неї відбрикуються Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Білорусь, Україна. Росіяни завжди вбивають - знищують місцеве населення. Спочатку вбивають економіку іншої країни, потім її історію і культуру, а потім вирізають, морять голодом, або вивозять за Урал усіх місцевих мешканців. Найсвіжіший приклад - Крим. Куди поділося місцеве населення Криму, а, "русскі є"?

(ПАУЗА.)

ДІВЧИНА (*До Хлопця.*): У тебе є інтернет?

ХЛОПЕЦЬ: Так, я його маю!

ДІВЧИНА: Дай і мені послухати..?

ХЛОПЕЦЬ: Легко. Слухай. Він лунає дуже ввічливо.

(*Голос із мобільного телефону.*)

МЕТАЛЕВИЙ ГОЛОС: "Шановний абоненте, на даний момент відсутній доступ до обладнання, до якого ви підключені..."

ХЛОПЕЦЬ: Востаннє інтернет сигнал у мене вдома був учора вранці. Та не хвилюйтеся, Київ міцно стоїть. Ми переможемо. (*Приспівує.*) No way, Putin - no way!

ЧОЛОВІК: Один мій знайомий додзвонився з-за кордону. Весь такий у паніці, каже: «Усім своїм телефоную, і чую лише гудки «Зайнято!» А я йому підказую: так світло ж вимикають, і тут і там, постійно, у різних районах, тому й немає зв'язку. Він так мені дякував. Я питаю, за що, а він відповідає – що заспокоїли мене. Тепер я хоч знаю причину їхнього мовчання А то вже думав про страшне.

ЖІНКА: Мене часто запитують чи нам там не страшно. Ні, відповідаю – не страшно. А хіба нам тут страшно?

ДІДУСЬ: Та ні.

БАБУСЯ: Особливо як ви про якісь жахи нам не оповідасте.

ДІВЧИНА: Дякую вам.

ДІДУСЬ: Отак!

ЖІНКА: Звідси розпочинається ера чистоти! Ми приберемо усі згорілі російські танки з українських полів і наробимо з них велосипедів, щоб більше не засмічувати навколишнє середовище карбоновими викидами.

ДІВЧИНА: Вони прийдуть на заміну автомобілів з бензиновими двигунами!

ХЛОПЕЦЬ: Коли останню російську ракету буде запущено з російської території на українську, і збито українською ППО, навколо нашої планети засяє озоновий шар!

ДІДУСЬ: Європа припинить купувати сиру нафту від росіян і назавжди зникне дим над усією планетою!

ДІВЧИНА: Глобальне потепління буде зупинено, коли припиняться війни!

ЧОЛОВІК: Європа візьме участь у відбудові українських міст і фабрик за новими сучасними стандартами!

ХЛОПЕЦЬ: Мільйони робітників і селян отримають мільйони нових, комп'ютеризованих місць праці!

БАБУСЯ: Ми викинемо потворне минуле на смітник! Осяйне майбутнє у Європейському Союзі перед нами!

ЧОЛОВІК: Визнаю, я саме та людина, яка може носити обгортки від цукерок, чеки з кіосків цілий день у своїх кишнях, якщо поблизу не виявить смітника. Я ненавиджу оті згорілі російські танки, що забруднюють довкілля моєї України. Чи є серед нас іще хтось схожий?

ЖІНКА: Думаю, серед нас багато таких.

БАБУСЯ: А ви не можете викинути сміття з ваших кишень просто на тротуар, ні? Та навколо ж суцільна темрява, чому ні?

ЧОЛОВІК: Не можу.

ЖІНКА: Я в захопленні від вашої поведінки.

ДІДУСЬ: І я теж такий. Зазвичай, я усе сміття, яке накопичується за день, приношу додому. Там я ретельно рву папір на маленькі часточки і пакую до іншого паперового мішка, щоби вкинути його до смітника надворі при денному світлі.

БАБУСЯ: Як мило.

ХЛОПЕЦЬ: Що?

ДІВЧИНА: Денне світло. Як довго нам ще очікувати на схід Сонця..?

ЧОЛОВІК: Близько чотирнадцяти наступних годин, схоже.

ДІДУСЬ: Так довго..?

ХЛОПЕЦЬ: Усе ж, нині осінь, ви знаєте...

ЖІНКА: Літні ночі значно коротші, мені відомо.

БАБУСЯ (*Ні до кого окремо.*): Який ви старий, ви сказали..?

ДІДУСЬ: Я не старий. Ось що я завжди відповідаю.

ЖІНКА: Тоді ми зможемо повикидати свої ліхтарі.

БАБУСЯ: Зможемо їх повимикати і заховати до наступної війни.

ДІВЧИНА: Чи війна прийде знову?

БАБУСЯ: Так, я у цьому переконана.

ДІВЧИНА: Але чому? Ми ж нікому не заподіяли нічого поганого!

ЖІНКА: Війни приходять регулярно. Вони просто трапляються, мов дощі.

ДІДУСЬ: Я знав, що війна відбудеться. Може тому, що я їх вже бачив раніше. Маю враження, що то одна якась війна, яка просто ніколи НЕ закінчується...

ЖІНКА: Передбачити, що з вами станеться на війні, неможливо. Підготуватися можна лише до того, що напевне станеться. Але ніхто ж не знає наперед.

ЧОЛОВІК: На жаль, жодна людина наперед не може знати, що може статися у умовах тотальної невизначеності.

ДІДУСЬ: Гілерові між ноги устроївся снаряд, і не вибухнув. З ним в окопі сиділо шестеро вояків. Вони застигли від жаху, очікуючи смерті. А фаталіст Адольф, здавалося, навіть не встиг злякатися. Йому за це присвоїли звання ефрейтора (відмінного солдата).

ДІВЧИНА: Серйозно ставитися до війни неможливо, бо вона сама не ставиться до нас серйозно.

БАБУСЯ: А мені тут подобається. Тут немає ненависті чи страху, у цій темряві. Це ще не найгірше місце на світі, маю вам сказати.

ЯВА СЬОМА.

Бабусине оповідання

БАБУСЯ: О сьомій тридцять мене розбудив гавкіт собаки. Вона гавкала просто поруч, ніби у мене над вухом. Я визирнула з-під ковдри. Лець світало. Електрики нема, води нема газу нема. Поспішати нема куди. Я вирішила ще поспати. Задрімала. І знову почула гавкіт собаки. Вона, ніби кликала мене вийти назовні. Стало тривожно. Я одяглася і вийшла на вулицю. Відійшла до сквера, а тоді озирнулася на свій дім. Підвела очі на вікна своєї квартири, і побачила, що квартира під моєю, поверхом нижче, вибухнула. З неї вийшла така велика помаранчева куля

вогню, і одразу ж загорілися верхні три поверхи нашого будинку. Догори піднімався чорний дим.

(ПАУЗА.)

БАБУСЯ (*Продовжує.*): Швидко під'їхали пожежники і карети швидкої допомоги. Я намагалася повернутися до свого будинку, ну, хоч підійти ближче, а люди мене не пускали туди. Кричали: "Вам нема чого там робити. Я дивилася на вирву на місці мого поверху, і теж починала розуміти, що мені там вже нічого робити.

ХЛОПЕЦЬ: Вас попередила собака!

БАБУСЯ: Я не маю собаки.

ЖІНКА: Може то вона у сусідів гавкала?

БАБУСЯ: У мене немає сусідів. Усі виїхали на західну Україну.

ДІДУСЬ: З іншого поверху почулося?

БАБУСЯ: Не жив ніхто вже вище мене.

ЧОЛОВІК: Можливо, з вулиці долинув гавкіт?

БАБУСЯ: Я живу на десятому поверсі.

ДІВЧИНА: О, Боже..!

БАБУСЯ: О, так...

(ПАУЗА.)

БАБУСЯ: Чудеса бувають. Зі мною вже таке траплялося. Бог за нами слідкує, і дає нам що потрібно. Я літня людина і мені дуже боліло, що я не можу допомогти фронтові. Надумалася віддати своє старе вбрання, не знаю кому – біженцям чи воїнам. А тоді думаю: принесу його туди, а мене запитають, цей одяг старий? А він старий. І мені буде незручно...

ЖІНКА: От і даремно. і старого одягу можна в'язати маскувальні сітки.

БАБУСЯ: Ой, а я ж не знала. Ото сиджу й мучаюся, обдумую як я до них прийду, а я ж і не мита давно. Бо проблеми з усім. І ще думаю, ось влучить ракета у наш дім, і я загину немита.

ХЛОПЕЦЬ: Ну ви й даєте!

БАБУСЯ: Вам смішно, а мені соромно.

ДІДУСЬ: Та нехай пані договорить.

БАБУСЯ: І ось, одного ранку я прокинулася і пішла до ванної кімнати, а там і світло є, і батарея гаряча. А весь будинок спить. Тихо так, ніде не чути щоб люди милися. Я стала під душ і швиденько помилася, навіть не вмикаючи світла. І коли я вже домила голову, вода припинилася.

ХЛОПЕЦЬ: І ви вийшли уся в милі? Це старий анекдот.

БАБУСЯ: Ні. Наді мною ще три поверхи. І поки з них вода стекла, мені вдалося домитися.

ДІДУСЬ: Готуючись до другої воєнної зими, знаючи що вона буде холодною, я докупив собі електричну ковдру та інфрачервоного обігрівача в квартиру. А вже з осені, електрика, вважай, зникла. Ось де анекдот. Та мені чомусь не смішно.

ЧОЛОВІК: Коли відключення електрики недовге - п'ять, сім годин - ти радієш появі світла від електричних лампочок.

ДІВЧИНА: А коли світло відсутнє довше?

ЧОЛОВІК: Як довше?

ДІВЧИНА: Ну, дванадцять, сімнадцять годин? Ви хвилюєтеся?

ЧОЛОВІК: Ні. Тоді людині вже байдуже. Вона зникає до своїх ліхтарів та свічок, і вже не очікує ніякої милості зовні. Хвилює лише, що не можеш повідомити рідним чи знайомим, про себе, що ти живий і у тебе все гаразд. Бо, схоже, ті хто перебуває поза зоною лиха, хвилюються через наші сутужні обставини більше, ніж ми самі.

ДІВЧИНА: Це якийсь парадокс. Щоби дізнатися, коли вам увімкнуть світло, ви повинні перебувати у зоні де є електрика, працює мобільний зв'язок та інтернет.

ЧОЛОВІК: Це не парадокс. Це неспівпадіння наших очікувань з можливостями, які нам пропонує життя.

ДІВЧИНА: І як тут оце жити, за таких умов?

ЧОЛОВІК: З любов'ю.

ДІВЧИНА: З любов'ю до чого?

ЧОЛОВІК: З любов'ю до всього. Коли після багатогодинної перерви світло відновлюється, ти відчуваєш це. Навіть ще не бачачи - вже чуєш: тихенько запрацювали мотори у холодильниках, почувся звук увімкнення світлодіодних лампочок на подовжувачі, поїхав ліфт у сусідньому під'їзді, почали жвавіше рипіти двері, на інших поверхах, хтось побіг коридором зверху і ти, вже відчуваючи, що електропостачання відновлено, з надією поглядаєш на свої настінні вимикачі - а їхні індикатори світяться!

ЖІНКА: І..?

ЧОЛОВІК: Спраглий за електрикою, ти спершу ставиш на зарядку телефона, і лише потім, перебуваючи у спокійному стані духу, прямуєш до кухні, щоби запарити собі чаю!

ДІВЧИНА: А лампочки не вмикаєте?

ЖІНКА: Ні. Бо нас же попросили заощаджувати світло, навіть коли воно є. А на кухні, як запалиш конфорку, підсвічує палаючий газ, і ти спокійно чекаючи, поки чайник почне свистіти, не нервуєшся, бо впевнений, що як захочеш - можеш собі увімкнути, і ліхтаря, і телевізора, і комп'ютера. Тоді ти почувашся живим.

БАБУСЯ: Ну що, маЗква,
Не хочеш жити
По-людськи..?
Ну, да.., ну да...

Ну так і не будеш!!!

ЧОЛОВІК: Головне, під час затемнення, знати, що ти до нього готовий. І тут у тебе ліхтарик, і там, і пошту ти перевіряв загоді, і репліку в Фб написав ДО затемнення, і води набрав, і не лежиш тоді у темряві ворущачи губами: що б я його, міг іще їм сказати... Денну програму виконав, словом, і - Добраніч.

ХЛОПЕЦЬ: І після побажання «Надобраніч», можна подумати, ніби ви одразу ж лягаєте спати?

ЧОЛОВІК: Та ні. Довготривалі бомбардування, усе ж, негативно впливають на людську поведінку, на мою зокрема. я не можу спати, але й нездатен під час ракетного рейду росіян на моє місто, робити щось корисне. Сиджу, і намагаюся читати повідомлення новин, у той час як сайти лежать, інтернету немає, мобільний телефонний зв'язок порушено... А я сиджу, і гортаю в телефоні різні месенджери, сподіваючись, що хоч якийсь із них повідомить мені, що трапилося з моїм містом після падіння на нього десятків крилатих ракет із Каспійського моря. А там лише білі плями замість фотографій та учорашні короткі тексти, які залишилися в оперативній пам'яті портативного комп'ютера. А я усе гортаю сторінки, та й гортаю... Далі й далі... Аж поки батарея не вичерпується... А сон так до мене й не приходить.

(ПАУЗА.)

ЯВА ВОСЬМА.

Оповідання в реальному часі

ДІДУСЬ: І що там пишуть, юначе?

ХЛОПЕЦЬ: Київ, Печерський район – вибух. Просять людей залишатися в укриттях.

ДІДУСЬ: У бомбосховищах?

ХЛОПЕЦЬ: Де саме – не пишуть – радять лише залишатися в укриттях.

ДІДУСЬ: А кожен вже сам вирішує, що для нього є укриттям: два матраци у коридорі, ослончик у під'їзді, мішок картоплі у підвалі чи обійми бабусі там, де ви й перебували ще перед оголошенням тривоги – у ліжку.

БАБУСЯ: Я вас чемно попрошу, пане, слідкуйте за тим, що ви говорите!

ДІДУСЬ: Мрії. Це просто мрії. Отак, ніби міркуєш уголос, а вибовкуєш усі свої потаємні бажання.

ХЛОПЕЦЬ: На Хмельниччині вдало спрацювала Українська протиповітряна оборона!

ДІВЧИНА: І зі Львова теж повідомляють про вибухи.

ХЛОПЕЦЬ: Ракетни влучили в об'єкти у Житомирі.

ДІВЧИНА: З Волині інформують про вибухи. Природу тих вибухів, поки що пояснити неможливо.

ХЛОПЕЦЬ: Люди пишуть, що чують гучні вибухи у місті Кропивницький.

ДІДУСЬ: Що там той Лавров, переговорів хотів? Отримаєш ти ще свої перемовини, стара ти сумна коняко.

ДІВЧИНА: У Кривому Розі, пишуть - вибухи.

ХЛОПЕЦЬ: І у Сумській області – відбуваються аварійні відключення електрики через влучання російських ракет.

ДІВЧИНА: У Кременчуці розпочалися пожежі будинків після ракетних вибухів. Шкода людей.

ДІДУСЬ: Ми переможемо. Бо ми нащадки козаків. Ми справді бойовий народ. Усі. Був у одному полку нормальний солдат. Стояли вони під Миколаєвом. Служба була не важка. І він служив нормально, так що керівництво його й не помічало. Відмінний був солдат. А потім поїхав у відпустку. І наче підмінили його: приїхав пихатий, нервовий і не дисциплінований. Після двох «зальотів» комбат наказав відіслати його з передової в тил. Начштаба уже й чернетку наказу приготував, аж раптом – бій. Довелося хлопцям тримати оборону просто у своєму містечку. І той солдат у бою з ранку до вечора знищив сорок шість ворогів. І атаку гарнізон, загалом, відбив. За декілька днів начштаба зайшов до комбата, і каже: треба того розгільдя вислати подалі від нас, як ви й наказали. А комбат відповідає: «Та нехай сидить отут із нами», «А чому ви змінили своє рішення?» - запитує начштаба, а комбат і відповів: «Шкода мені на нього одного дефіцитне пальне витратити. Бо це ж автомобілем його треба відвозити іще кудись. Нехай служить.» «Отакий розгільдяй?» «Отакий як є.»

(Співають, спочатку невпевнено, а потім усе голосніше та злагоджено, пісню "Червона калина".)

ЖІНКА: Ось тут в інтернеті пише одна моя знайома: «Київ після ракетних ударів. Знеструмлений, побитий, стомлений, але незламний. Повертаюся додому після трьох годин прямого ефіру з укриття. Обдзвонюю рідних, чи в порядку. Хрещатик, Майдан Незалежності освітлені лише фарами авто. Але водії на диво чемні, відчувається солідарність. У такі дні моє місто вміє гуртуватись. Мабуть, це досвід майданів. Тут саме повітря пахне свободою. І трохи димом. А Київ стоїть і вистоїть, як не раз в історії та у цій війні.»

ДІВЧИНА: А ось що пише моя знайома: «Сьогодні під час тривоги сиджу в підземному переході, намагаюся заощаджувати заряд на телефоні, тому не скролю стрічку, а дивлюся на людей. Люди спокійні. Росія очікує, що ми приповземо на колінах до неї, благаючи про переговори? Не буде цього. Росія напала як бандит, як убивця, про що домовлятися з убивцею? Убивцю треба знешкодити! Не бачу жодного переляканого обличчя. Навколо мене просто зосереджені люди, що піклуються про дітей, навіть чужих, і пропонують молодим мамам свої теплі речі, щоби ті на них посадили своїх дітей. Бо ж у підземному переході скрізь холодний бетон. Люди діляться з іншими своїми цукерками чи печивом, своєю кавою з термоса або ковбасою. Люди співають хором Гімн України або пісню "Червона калина"!

ДІДУСЬ: А ось що пишуть мої друзі з Польщі: «Путінський режим відчуває свій близький кінець! Він скаженіє, засипаючи нас бомбами і ракетами. Тому, тримаймося разом, підтримуймо тих, кому потрібна допомога!

ЧОЛОВІК: Ми обов'язково переможемо. І все у нас буде добре.

(ПАУЗА.)

БАБУСЯ: А що там далі пишуть із зовнішнього світу, юначе?

ХЛОПЕЦЬ: Наші сили ППО над Києвом збили вісімнадцять ракет із двадцяти однієї, що вдетіли у простір над містом.

ЧОЛОВІК: Дуже крутий результат.

ХЛОПЕЦЬ: Слава ЗСУ! А загалом: Протиповітряна оборона збила сьогодні сімдесят із понад дев'яноста ракет, які випустили по Україні. Хоча, все ж пошкоджено ще п'ятнадцять об'єктів інфраструктури. Це повідомлення офіційне.

ЧОЛОВІК: Підсумок такий: «Зуби поламаєш, Путіне, а України не переможеш!»

ДІДУСЬ (*Набирає повідомлення на телефоні.*): Знаю, що правильно треба писати: «Київ рассеяни бомбардуютъ». Але так хочеться інколи написати: «руZZкіє бом-блять».

(ПАУЗА.)

ЯВА ДЕВ'ЯТА.

Історія як юні вирішили піти

ХЛОПЕЦЬ: Ніби вже й вибухи припинилися... То ми собі йдемо?

ЖІНКА: Хто це "ми"?!

ХЛОПЕЦЬ: Ну, ми удвох з дівчиною. Якщо хочете, можете піти з нами.

(Лунає пісня.)

See this Girl
See that night
This is Happiness
Quite

ХЛОПЕЦЬ (*Продовжує.*): Ми підемо.

БАБУСЯ: Чому?

ДІВЧИНА: Нам тут нудно.

БАБУСЯ: Та куди ж ви підете у темряву?

ЖІНКА: Може хоче хлопець провести дівчину?

ХЛОПЕЦЬ: ...та проведе.

БАБУСЯ: Навіщо? Ви ж живете у різних районах.

ЖІНКА: Ой, господи! Та що ж ви так присікалися до дітей? Нехай собі погуляють.

ЧОЛОВІК: Ну, нехай, але обережно там.

ДІДУСЬ: Ой, жінко, не чіпляйтеся до молоді.

БАБУСЯ: А раптом там бандити?

ДІДУСЬ: Та всі бандити давно вже у російській армії.

ЧОЛОВІК: Ви ж чули, що рівень злочинності в місті постійно знижується.

ЖІНКА: Оце просто під час війни?

ЧОЛОВІК: Саме під час війни. Отак вона на суспільство впливає.

(Молодь виходить.)

ЖІНКА: Життя жахливо несправедливе. Розумієш це, знаєш давно. А звикнути до цього не можеш.

ЧОЛОВІК: Це правда, до таких речей звикнути ніяк не вдається. Поки ми лікували мою дружину від раку грудей, померло двоє з лікарів, які її лікували.

ЖІНКА: Від чого ж ті лікарі померли?

ЧОЛОВІК: Від раку.

ЖІНКА: Це щось страшне відбувається на цьому світі.

БАБУСЯ: І це все через те, що ви погано молитесь.

ЧОЛОВІК: Я завжди хотів доброї кави, але пив різну, з різними смаками. І раптом зрозумів, що кава, як чай чи борщ, завжди різні. Це великий плюс від таких речей, що вони задовольняють людину, різних людей особливо з різними смаками! Так само й з Перемогою. Вона задовольнить нас усіх.

ЖІНКА: Перемога. Кожен з нас відчуватиме свою власну Перемогу.

ЧОЛОВІК: Завжди хотів отримувати задоволення від роботи? Запишися до лав ЗСУ!

ЖІНКА: Приведи людство до Перемоги над негуманним Злом!

(Актори створюють гімнастичну піраміду з Українським Прапором.)

(Чується гучний вереск моторів від мопедів.)

...Дриль затих
Видно, вимкнули світло
Дім здригнувся
Бо що ж це за жерсть

...Ой, піду я
Та й винесу сміття
Поки пущін
Не кинув нам смерть

ЖІНКА: Послухайте, а чому ви тут, в автобусі?

ЧОЛОВІК: Їду додому.

ЖІНКА: Ні. Ви так виглядаєте, ніби...

ЧОЛОВІК: Ніби що?

ЖІНКА: Ніби повинні мати власного автомобіля.

ЧОЛОВІК: Я й маю.

ЖІНКА: Як називається?

ЧОЛОВІК: Mazda.

ЖІНКА: І де ж він?

ЧОЛОВІК: Стоїть у дворі.

ЖІНКА: А ви..?

ЧОЛОВІК: Повертаюся від брата з Ірпеня. Громадським транспортом зручніше – електричка, метро. Автобус зупиняється просто біля мого під'їзду.

ЖІНКА: А хто з вами живе?

ЧОЛОВІК: Ніхто. Я сам.

ЖІНКА: А квартира у вас простора?

ЧОЛОВІК: Дві кімнати. Тобто, ще й кухня, балкон, і оте усе...

ЖІНКА: Взагалі-то мені треба до залізничного вокзалу. Але цієї ночі, боюся це буде важко...

ЧОЛОВІК: Переночуйте у мене, нащо вам той вокзал?

ЖІНКА: А ви хропите?

ЧОЛОВІК: Не знаю. От ви мені й розповісте вранці.

ЖІНКА: Який ви швидкий! Я ще не вирішила. Взагалі-то, я хотіла поїхати до Голландії.

ЧОЛОВІК: До Нідерландів?

ЖІНКА: Так мабуть.

ЧОЛОВІК: Там живе моя дочка.

ЖІНКА: Біженка?

ЧОЛОВІК: Боронь Боже! Давно заміжня.

ЖІНКА: Ой! Нічого собі! То, залишившись із вами, я отримаю Голландію, навіть не виїжджаючи туди?

ЧОЛОВІК: Захочете, можете самі туди поїхати.

ЖІНКА: Та... Я там нікого не знаю... Може б ви мене там познайомили з містом?

ЧОЛОВІК: Яким?

ЖІНКА: З Амстердамом?

ЧОЛОВІК: А, залюбки. Там живе також моя знайома, колишня керівниця музею «Ермітаж» - вона любить показувати своє місто деяким гостям, і показує такі його куточки, що не кожен професійний гід їх ще й знає.

ЖІНКА: Керівниця санкт-петербургського «Ермітажу»?

ЧОЛОВІК: Та ви що! Ні. У жодному разі – ні. Амстердамського. “Hermitage”. Того, що існував, коли Петро перший ще й не народився.

ЖІНКА: Як цікаво все виходить. А що ваш брат у Ірпені?

ЧОЛОВІК: Ремонтує квартиру, в яку влучив російський снаряд.

ЖІНКА: Незабаром настануть холоди. Йому варто поспішити з ремонтом.

ЧОЛОВІК: Незабаром настануть і холоди. Так. Він поспішає.

ЖІНКА: Ну, бачу цей автобус нікуди вже не поїде.

ЧОЛОВІК: Отже..?

ЖІНКА: Ходімте до вас. Не сидіти ж нам отак отут до ранку?

ЧОЛОВІК: Ходімте. Тут іти не так вже й далеко. За двадцять хвилин дійдемо. Та ще й повечеряємо на нічній бензозаправці, десь на пів шляху.

ЖІНКА: А ви понесете мій чумайдан?

ЧОЛОВІК: Понесу.

ЖІНКА: А свою сумочку я сама понесу.

(Чоловік намагається взяти і сумочку. Жінка впирається, і не віддає сумочки.)

ЧОЛОВІК: *(Затитує.):* Що?..

ЖІНКА: Вона моя!

ЧОЛОВІК: Вибачте. О! Звичайно.

ЖІНКА (*Звертається до старших.*): Ми йдемо ви не сумуйте тут без нас. Бувайте.

(Дідусь і Бабуся не відповідають, бо не чують слів прощання. Вони наблизили голови, і про щось тихенько перемовляються.)

(Чоловік і Жінка виходять з автобуса.)

ЯВА ДЕСЯТА.

ОГОЛОШЕННЯ ПО РАДІО: «Увага! Відбій повітряної тривоги! Увага! Відбій повітряної тривоги!»

ДІДУСЬ: Старі шрами чомусь чешуться...

БАБУСЯ: Знову сонячні бурі бувають.

ДІДУСЬ: А я й не знав, що це пов'язано.

БАБУСЯ: Що?

ДІДУСЬ: Старі шрами і Сонце.

БАБУСЯ: Та це ж давно відомий факт.

ДІДУСЬ: Ти ба... Он як воно виходить, Семеновичу...

ДІДУСЬ: Ти ба... Який взаємний зв'язок між ними... Уявіть собі, починаючи з двадцять четвертого лютого 2022 року я забув про свої проблеми з підвищеним тиском під час цієї війни. З того дня я навіть не приймаю ліки, які мені приписали лікарі.

БАБУСЯ: І все ж, ви почуваетесь добре? Я про ваш стан здоров'я.

ДІДУСЬ: Авжеж. Зі мною все гаразд. Проблеми з тиском зникли.

БАБУСЯ: І куди вони поділися?

ДІДУСЬ: Вони зникли. Щезли.

БАБУСЯ: Наскільки мені відомо, чоловіки потребують підвищеного тиску крові. Інколи.

ДІДУСЬ: Чому б і ні, якщо чоловік може поділитися своєю радістю зі своєю подругою.

БАБУСЯ: Ось про це я і розмовляю.

ДІДУСЬ: А як я це тепер бачу, мої лікарі помилилися щодо взаємопов'язаності звички пити міцний чай чи каву та раптовим підвищенням тиску.

БАБУСЯ: Це точно. Тиск крові підвищується не через вживання кави. Тиск зростає через невиконаність бажань.

ДІДУСЬ: Як розумно ви кажете.

БАБУСЯ: А ви любите квіти? Дозвольте вас запитати?

ДІДУСЬ: Я не впевнений що люблю їх. Та все ж, я тримаю кактуса в кімнаті. Поруч із комп'ютером. Вони так радять, знаєте. Звичайно, він покритий пилюкою і я не згаю чи повинен поливати його регулярно, чи не поливати його зовсім.

БАБУСЯ: Я знаю як з ними поводитися, точно знаю. Я доглядаю за квітами усе життя. А чи любите ви котів?

(З'являється Водій. Виносить зі сцени манекена. Повертається. Сідає до водійського крісла, удаючи ніби спить.)

ДІДУСЬ: Не знаю, я не маю kota. А що?

БАБУСЯ: Та не звертайте уваги.

(ПАУЗА.)

БАБУСЯ *(Продовжує.)*: А чи не могли би ви перевірити, що там робить наш водій?

ДІДУСЬ: ОК. *(Іде. Перевіряє. Повертається.)* Він там спить. І спить, схоже, давно.

БАБУСЯ: От і добре. Я маю до вас пропозицію. Ви знаєте...

ДІДУСЬ: Я також. Я лише очікував на можливість повідомити вам...

БАБУСЯ: Так..? Про що саме..?

(Лунає мелодія прощальної пісні.)

ЗАВІСА

Україна, Київ, 4 грудня 2022 року.